

Nr 21

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1969/70 till iberio-amerikanska institutet i Stockholm; given Stockholms slott den 21 februari 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Moberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att iberio-amerikanska institutet i Stockholm, som f. n. är knutet till handelshögskolan, skall omorganiseras till ett fristående statligt institut. Dess verksamhet bör enligt propositionen ägnas åt utbildning, information, dokumentation och forskning rörande främst kultur- och samhällsförhållanden i Latinamerika. Institutet föreslås komma att stå under ledning av en styrelse som Kungl. Maj:t utser. Under styrelsen skall finnas en föreståndare. Driftkostnaderna för budgetåret 1969/70 beräknas till 221 000 kr. Av detta belopp kommer 220 000 kr. att täckas genom att erforderlig del av behållningen av en fond, som år 1950 bildades för motsvarande ändamål, tas i anspråk. Fonden beräknas täcka driftkostnaderna vid institutet under de närmaste budgetåren. Avsikten är att verksamheten därefter skall finansieras över riksstaten.

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 februari 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON.

Statsrådet Moberg anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *anslag för budgetåret 1969/70 till iberio-amerikanska institutet i Stockholm* och anför.

I statsverkspropositionen (bil. 10 s. 360) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1969/70 beräkna till Ibero-amerikanska institutet i Stockholm ett förslagsanslag av 1 000 kr.

1. Inledning

I sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 har universitetskanslersämbetet lagt fram förslag rörande organisation m. m. av de iberio-amerikanska instituten i Göteborg och Stockholm¹. Förslagen grundar sig på en utredning, som på ämbetets uppdrag utförts av en särskilt tillkallad sakkunnig, direktören Carl Olov Sommar. Utredningens resultat har lagts fram i en promemoria.

Över promemorian har till ämbetet, efter remiss, yttranden avgetts av berörda universitets- och högskolemyndigheter, direktionen för Handelshögskolan i Stockholm, kungl. biblioteket, styrelsen för internationell utveckling (SIDA), Sveriges allmänna exportförening och Sveriges industriförbund (gemensamt yttrande), Sveriges förenade studentkårer (SFS), Sveriges studenters FN-förbund samt Svenska handelskammaren i Buenos Aires och Svensk-brasilianska handelskammaren i Sao Paulo.

Vidare har med anledning av ämbetets förslag till utbildningsdepartementet kommit in skrivelser i ärendet från bl. a. en rad organisationer.

Beträffande iberio-amerikanska institutet i Göteborg har jag — i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag — i årets statsverksproposition (bil. 10 s. 286) förordat att detta förs över till universitetet i Göteborg den 1 juli 1969.

I det följande redovisas på vissa punkter förslag, som inte kräver beslut av riksdagen.

2. Bakgrund

Genom förmedling av Ibero-amerikanska samarbetskommittén mottog dåvarande Stockholms högskola år 1946 från ett antal svenska företag en donation av ca 65 000 kr. Donationen avsåg en docentur i spanska språket samt — om medlen skulle visa sig vara tillräckliga — inrättande av ett iberio-amerikanskt institut knutet till Stockholms högskola. Handelshögskolan i Stockholm förklarade sig beredd att samverka i fråga om ett dylikt institut.

I skrivelse i april 1950 föreslog kommerskollegium — under hänvisning till nämnda donation — att Kungl. Maj:t skulle ställa 600 000 kr. av handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel till förfogande för upprätthållande vid Stockholms högskola av dels en docentur i spanska språket, dels ett iberio-amerikanskt institut. Ett sådant institut skulle enligt kommerskollegium ha till uppgift att i Sverige främja studiet av de iberio-amerikanska ländernas språk och kultur samt att gagna Sveriges ekonomiska och allmänskulturella förbindelser med dessa länder.

¹ Med Ibero-Amerika avses den del av den amerikanska kontinenten, där spanska eller portugisiska är huvudspråk.

På anmodan av handelsdepartementet lade rektorerna för nyssnämnda högsolor i en promemoria i oktober 1950 fram förslag till riktlinjer för ett iberio-amerikanskt institut vid Handelshögskolan i Stockholm. Enligt förslaget skulle institutet ställas under ledning av en särskild styrelse samt en föreståndare. Den sistnämnde borde ha inriktning mot ekonomiska och angränsande socialvetenskapliga ämnesområden. Institutets bibliotek skulle enligt promemorian omfatta bl. a. skönlitteratur på spanska och portugisiska språken, arbeten av geografiskt, historiskt, ekonomiskt, statistiskt och allmänt innehåll rörande de iberio-amerikanska länderna samt tidskrifter. Vid institutet borde vidare anordnas elementära kurser i spanska språket samt föreläsningar om de iberio-amerikanska länderna.

Med utgångspunkt i nämnda promemoria tilldelade Kungl. Maj:t den 27 oktober 1950 Handelshögskolan i Stockholm 600 000 kr. från handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel. Medlen skulle av handelshögskolan — i samverkan med Stockholms högskola och Ibero-amerikanska samarbetskommittén — användas för upprätthållande av ett iberio-amerikanskt institut och bibliotek vid handelshögskolan.

»Ibero-amerikanska biblioteket och institutet» i Stockholm inledde sin verksamhet år 1951. Det ställdes under ledning av en styrelse, bestående av företrädare för kommerskollegium, universitetet i Stockholm (tidigare Stockholms högskola), Handelshögskolan i Stockholm och Ibero-amerikanska samarbetskommittén. I styrelsen har handelshögskolans rektor varit ordförande och institutets föreståndare föredragande. Institutet var fram till år 1963 förlagt till handelshögskolans lokaler. Det har därefter varit placerat i anslutning till lokaler som disponeras av universitetet.

Institutet har bedrivit framför allt biblioteksverksamhet. Biblioteket omfattar närmare 20 000 titlar med huvudsaklig inriktning mot historia, samhällsvetenskap, politik och geografi. Den årliga accessionen är ca 1 150 nummer. I sammanhanget kan nämnas att litteraturbeståndet vid motsvarande institut i Göteborg har mer språkvetenskaplig och skönlitterär prägel. Stockholmsinstitutets bibliotek ger service — ca 3 000 lån per år — åt både studerande och allmänhet. Inriktningen av biblioteket har medfört att bl. a. statsvetare och nationalekonomer i betydande utsträckning utnyttjar detta. Institutet ger ut halvårsskriften »Iberoamericana» med uppgifter om de båda svenska iberio-amerikanska bibliotekens nyförvärv. Det söker vidare genom olika publikationer samt genom föredrag m. m. öka kunskapen om Latinamerika. Kurser har ordnats för personal — inom SIDA och enskilda företag — inför vederbörandes placering i latinamerikanska länder. Institutet har därjämte främjat det kulturella utbytet med Latinamerika genom omfattande korrespondens med bl. a. en rad institutioner i berörda länder samt genom initiativ till gästföreläsningar, utbytesstipendier för studerande m. m.

Av de medel som år 1950 ställdes till förfogande ur handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel för uppbyggande och drift av institutet fonderades 500 000 kr. Återstoden av nämnda medel — 100 000 kr. — samt avkastningen av fonden har tagits i anspråk för driftkostnader vid institutet. Med hänsyn till de ekonomiska svårigheter som vid mitten av 1950-talet rådde vid institutet beslöt Kungl. Maj:t

i mars 1956 att fonden skulle tillföras ytterligare 100 000 kr. Därvid föreskrevs att fondens kapitalbelopp — 600 000 kr. — inte skulle få tas i anspråk utan Kungl. Maj:ts medgivande. Under budgetåren 1957/58—1962/63 erhöll institutet vidare från vissa företag ett bidrag motsvarande lönen till föreståndaren. Föreståndartjänsten, som inte kunnat förenas med fasta ekonomiska garantier, har därefter stått vakant. Sedan år 1964 har institutet på grund av otillräckliga ekonomiska resurser bedrivit endast biblioteksverksamhet.

Institutets ekonomiska situation framgår av följande balansräkning per den 30 juni 1968 samt inkomst- och utgiftsredovisningen för budgetåret 1967/68. I balansräkningen är vissa tillgångsposter upptagna till lägre värden än dagskursen, vilket innebär att fondens faktiska behållning är väsentligt större än 600 000 kr. Av sammanställningen framgår emellertid också att fondens avkastning inte räckt till för att täcka utgifterna. De överskjutande utgifterna har belastat fonden.

IBERO-AMERIKANSKA FONDEN

INKOMSTER OCH UTGIFTER

1/7 1967—30/6 1968

	Belopp
<i>Inkomster</i>	
Räntor och utdelningar	53 773: 71
Kursreglering	45 039: 71
	98 813: 42
<i>Utgifter</i>	
Omkostnader	1 660: —
Ibero-amerikanska biblioteket och institutet	
Biblioteket	6 869: 87
Inventarier	1 397: 14
Kontorsomkostnader	6 858: 49
Löner och arvoden	50 245: 63
SPP, ATP etc.	10 526: 40
Hyror	3 000: —
Publikationer	12 093: 16
Diverse omkostnader	6 162: 73
	97 153: 42
	98 813: 42

BALANSRÄKNING DEN 30 JUNI 1968

	Belopp
<i>Tillgångar</i>	
Allmänna svenska elektriska AB 3 710 aktier	354 639: 28
Skandinaviska banken 634 aktier	84 058: 45
AB Skandinaviska elverk 50 aktier	5 000: —
AB Svenska fläktfabriken 100 aktier	18 048: 85
AB Skandinaviska elverks 4 % förlagsbevis 1951, nominellt 60 000 kr.	54 000: —
Wermlands enskilda banks 5 ½ % förlagsbevis 1959, nomi- nellt 100 000 kr.	85 500: —
Innestående på kapitalräkning	601 246: 58
Ibero-amerikanska biblioteket och institutet	—: 04
Balanserat underskott	923: 09
	18 880: 29
	621 050: —
<i>Skulder</i>	
Grundfonden	600 000: —
Diverse skulder	21 050: —
	621 050: —

3. Förslag

3.1 Utredningen

Utredningen har — efter kontakt med en rad myndigheter och organisationer — funnit att det finns betydande intresse för och behov av sådan verksamhet som iberio-amerikanska institutet i Stockholm bedrivit. Sålunda har inom näringslivet konstaterats behov av kurser och kontinuerlig information om Latinamerika. SIDA betonar att för dess arbete tillgång till institutets bibliotek är av stor betydelse. Vidare anser sig folkbildningsorganisationerna ha stort behov av samarbete med institutet för sin föreläsning- och kursverksamhet. Företrädare för olika universitetsämnen har strukit under betydelsen av institutets bidrag till undervisningen om Latinamerika i historia, statskunskap och de ekonomiska ämnena samt berörda moderna språk.

Enligt utredningens bedömning kan institutet inte räkna med att framdeles få stöd i större utsträckning från enskilt håll, varför dess framtida bestånd i huvudsak är beroende av statliga ekonomiska åtaganden. Med hänsyn till institutets betydelse inte minst för den högre utbildningen har utredningen funnit det motiverat att medelsbehovet för ifrågavarande ändamål bedöms efter i princip samma normer som tillämpas vid statsmakternas prövning av anslag till annan högre utbildning, forskning och informationsverksamhet. Staten bör enligt utredningen svara för institutets basorganisation. Föredragsverksamhet, kurser och sådan informationsverksamhet i övrigt som kräver speciella arbetsinsatser bör emellertid — framhåller utredningen — kunna finansieras genom avgifter.

Institutet bör enligt utredningen — med hänsyn till sina nära kontakter med en rad universitetsinstitutioner — även organisatoriskt föras över från handelshögskolan till universitetet samt där knyts till romanska institutionen. Utredningen framhåller att underhandskontakter med direktionen för Handelshögskolan i Stockholm gett vid handen att förutsättningar torde finnas för en överenskommelse mellan staten och handelshögskolan i denna fråga. En sådan överenskommelse skulle enligt utredningen innebära att dels institutets litteraturbestånd, dels det belopp av 600 000 kr. som fonderats för institutets drift förs över från handelshögskolan till universitetet.

Till institutet bör — anser utredningen — knyts ett särskilt råd med uppgift att närmare ange riktlinjer för den utåtriktade verksamheten, uttala sig om principerna för bibliotekets bokinköp m. m. samt främja kontakterna mellan institutet och sådana institutioner, organisationer och enskilda i Sverige och Latinamerika som har intresse för institutets verksamhet. I rådet bör enligt utredningen ingå företrädare för universitetet, Handelshögskolan i Stockholm, SIDA, näringslivet och folkbildningsorganisationerna. Ledamöterna föreslås bli utsedda av Kungl. Maj:t. Institutets föreståndare bör enligt utredningen vara föredragande i rådet. Biblioteket bör administreras på samma sätt som romanska institutionens bibliotek, dvs.

genom humanistiska bibliotekets och därmed kungl. bibliotekets försorg, anser utredningen som vidare uttalar att anordningar bör vidtagas för att allmänheten även i fortsättningen skall kunna utnyttja bibliotekets resurser.

Institutets personalorganisation bör enligt utredningen förstärkas. Utredningen föreslår att ett universitetslektorat inrättas vid universitetet med skyldighet för innehavaren att vara föreståndare för iberio-amerikanska institutet. Vidare bör enligt utredningen kungl. bibliotekets personal utvidgas — med hänsyn till iberio-amerikanska biblioteket — med en förste biblioteksassistent i A 20 och ett förste biblioteksbiträde i A 11. För bokinköp m. m. vid sistnämnda bibliotek föreslås en medelsanvisning av 15 000 kr. till universitetet.

Utredningen betonar slutligen att det inte ingått i dess uppdrag att ta ställning till frågan om iberio-amerikanska institut från nordisk synpunkt. Även om det skulle anses vara av vikt att ett nordiskt iberio-amerikanskt institut etableras, föreligger enligt utredningens mening under alla förhållanden behov av ett institut i Stockholm. Ett framtida nordiskt institut kan enligt utredningen tänkas bli förlagt till Göteborg.

3.2 Remissyttrandena

Remissinstanserna — som avgett sina yttranden till universitetskanslersämbetet — framhåller samstämmigt behovet av ett iberio-amerikanskt institut i Stockholm. Genomgående stryker man under vikten av att det nuvarande institutet får bestå och vidareutvecklas. Utredningens förslag om överföring av iberio-amerikanska biblioteket och institutet från handelshögskolan till universitetet tillstyrks allmänt. Däremot ställer sig flertalet negativa till förslaget om att institutet skall knytas till universitetets romanska institution. Man framhåller att en sådan anknytning är olämplig med hänsyn till bl. a. institutets samhällsvetenskapliga inriktning och dess servicefunktioner. Från många håll förs fram önskemål om att institutet skall ges en relativt fristående ställning. *Samhällsvetenskapliga fakulteten* och *rektorsämbetet vid Stockholms universitet* föreslår att institutet skall organiseras som fristående serviceinstitution enligt 63 § universitetsstadgan. Fakulteten finner att en lösning enligt detta alternativ skulle underlätta skapandet av ett nordiskt institut.

Det av utredningen framlagda förslaget om ett rådgivande organ vid institutet tillstyrks i flertalet yttranden. I flera fall uttalar sig remissinstanserna för en bredare representation i rådet än vad utredningen föreslagit. *Rektorsämbetet vid Stockholms universitet* anser att organ som exempelvis Svenska institutet bör vara representerade i rådet. *Handelshögskolan i Stockholm* föreslår att institutet ställs under ledning av en särskild styrelse.

Beträffande institutets verksamhet betonar ett flertal instanser de främst samhällsvetenskapligt inriktade informativa uppgifterna. *Rektorsämbetet vid Stockholms universitet* finner att institutet kan ge värdefull service åt högre utbildning och forskning samt fungera som dokumentations- och informationscentral i iberio-amerikanska frågor åt myndigheter, institutioner och organisationer. Informations-

verksamheten bör enligt rektorsämbetet beläggas med avgift. *Sveriges allmänna exportförening* och *Sveriges industriförbund* betonar institutets betydelse som informationscentrum i frågor som rör ekonomiska, politiska, sociala och kulturella förhållanden i Latinamerika samt framhåller att den rent språkliga undervisningen inte bör få dominera institutets verksamhet. *Humanistiska fakulteten* och *rektorsämbetet vid Stockholms universitet* stryker emellertid under institutets och särskilt bibliotekets betydelse för den merkantil-tekniska språkutbildningen.

Utredningen har föreslagit vissa personalförstärkningar vid institutet, något som hälsas med tillfredsställelse av remissinstanserna. Till övervägande del vänder sig dessa dock mot förslaget att en universitetslektor skall leda institutets verksamhet. Med utgångspunkt i det alternativ med en mer självständig ställning för institutet, som flertalet instanser förordat, hävdar dessa att den av utredningen föreslagna konstruktionen inte är ändamålsenlig. *Samhällsvetenskapliga fakulteten i Stockholm* anser att en universitetslektors arbetsbörda inte kan förenas med det arbets- och initiativkrävande uppdraget att vara chef för en mångsidig serviceinstitution. Liknande synpunkter förs fram av bl. a. *Sveriges allmänna exportförening* och *Sveriges industriförbund*. *Humanistiska fakulteten* och *rektorsämbetet vid Stockholms universitet* föreslår att en tjänst som föreståndare — utan anknytning till befintliga typer av lärartjänster och förenad med endast starkt begränsad undervisningsskyldighet — skall inrättas. *Humanistiska* och *samhällsvetenskapliga fakulteterna i Stockholm* framhåller att man för behörighet till föreståndartjänsten bör kräva docentkompetens.

3.3 Universitetskanslersämbetet

Universitetskanslersämbetet konstaterar i sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 att de iberio-amerikanska instituten i Stockholm och Göteborg har stor betydelse för den högre utbildningen och forskningen samt för kontakterna mellan Latinamerika och Sverige. Vidare pekar ämbetet på värdet av institutens biblioteks-, publicerings- och föreläsungsverksamhet för bl. a. näringslivet och folkbildningsorganisationerna. Mot denna bakgrund är det enligt ämbetet angeläget att instituten ges möjlighet att fortsätta och utveckla sin verksamhet.

I fråga om Stockholms-institutet ansluter sig ämbetet i stort sett till vad utredningen föreslagit. Ämbetet föreslår sålunda att institutet förläggs till romanska institutionen vid Stockholms universitet. Förhandlingar om överföring av institutet från handelshögskolan till universitetet bör enligt ämbetet tas upp med Handelshögskoleföreningen. Institutets litteraturbestånd och samtliga fondmedel och andra medel bör föras över till universitetet, framhåller ämbetet.

Ansvar för iberio-amerikanska institutets ledning bör enligt ämbetet vila på romanska institutionens prefekt. Ämbetet föreslår vidare att vid universitetet skall inrättas ett universitetslektorat, vars innehavare skall dels — under prefektens överinseende — förestå institutet, dels fullgöra viss undervisning. Med hänsyn till

att institutet har samhällsvetenskaplig inriktning bör av föreståndaren krävas viss kompetens inom detta område. Ämbetet föreslår att universitetslektoratet skall benämnas spanska med iberio-amerikansk kultur och samhällskunskap. I fråga om biblioteksverksamheten delar ämbetet helt utredningens uppfattning och för fram dess förslag om personalorganisation m. m.

Enligt ämbetet är det nödvändigt att institutets verksamhet bedrivs med beaktande av önskemål och synpunkter från de organ som har direkt intresse av verksamheten. Ämbetet finner det däremot inte motiverat att ett särskilt råd skapas för detta ändamål.

Kostnaderna för en reorganisation av institutet enligt ämbetets förslag beräknas för budgetåret 1969/70 uppgå till i runt tal 160 000 kr. Hänsyn har dock inte tagits till att viss del av universitetslektorns tjänstgöring avsetts bestå av undervisning, för vilken medel nu anvisas i annan ordning. Å andra sidan har medelsbehovet för bokinköp m. m. inte beaktats inom ramen för nämnda belopp. Fondavkastningen uppskattas av ämbetet till ca 50 000 kr. Nettoutgiften vid institutet för budgetåret 1969/70 kan enligt ämbetet beräknas till inte fullt 110 000 kr.

3.4 Särskilda skrivelser

Från en rad organisationer m. m. har — som redan framgått — kommit in skrivelser till utbildningsdepartementet med synpunkter på universitetskanslersämbetets förslag rörande organisationen m. m. av iberio-amerikanska institutet i Stockholm. Kritik har riktats mot främst två punkter i ämbetets förslag, nämligen dels anknytningen till universitetets romanska institution, dels ämnesinriktningen av föreståndartjänsten.

I skrivelser från bl. a. *Stockholms universitets studentkår*, *Folkpartiets ungdomsförbund*, *Stockholms socialdemokratiska studentklubb* och *Utrikespolitiska föreningen i Stockholm* stryks under vikten av att institutet får självständig ställning i förhållande till universitetets romanska institution. Från flera håll uttrycks farhågor för att den tvärvetenskapliga — främst samhällsvetenskapliga — inriktningen av institutets verksamhet äventyras vid anknytning till en språkvetenskaplig institution. Inom ramen för romanska institutionen skulle — hävdas det — verksamheten få i huvudsak språkvetenskaplig inriktning och de ekonomiska, sociala, politiska och historiska aspekterna, vilka har den största betydelsen för bredare informationsverksamhet, bli eftersatta.

I fråga om föreståndarens kompetens läggs i flera skrivelser stor vikt vid samhällsvetenskaplig meritering. Ämbetets förslag om ett universitetslektorat i spanska med iberio-amerikansk kultur och samhällskunskap anses inte tillgodose institutets behov. Enligt bl. a. *Stockholms universitets studentkår* skulle det vara förenat med stora svårigheter att vid institutet ha en i huvudsak språkvetenskapligt inriktad föreståndare med ansvar för ett bibliotek, vars litteratur är intressant från främst andra än språkvetenskapliga aspekter. Liknande synpunkter förs fram i skrivelser

från lärare och studerande vid Stockholms universitet och Handelshögskolan i Stockholm.

Tanken på ett nordiskt latinamerikanskt institut aktualiseras i ett par skrivelser. Stockholms-institutets nuvarande bokbestånd betraktas av *Folkpartiets ungdomsförbund* som en grund för ett framtida nordiskt institut. *Stockholms universitets studentkår* framhåller att en utveckling mot ett sådant institut skulle försvåras, om det befintliga institutet i Stockholm inordnades i romanska institutionen.

3.5 Föredraganden

Den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen i Latinamerika ägnas allt större uppmärksamhet även i vårt land. Dokumentation och information om bl. a. denna utveckling liksom kontakter med institutioner och andra organ i de latinamerikanska länderna förmedlas i betydande utsträckning av de iberamerikanska instituten i Stockholm och Göteborg. Dessa institut söker vidare främja studiet av de iberamerikanska ländernas språk och kultur samt Sveriges ekonomiska och allmänskulturella förbindelser med berörda länder. Instituterna är f. n. knutna till handelshögskolorna i nämnda städer. Verksamheten finansieras i allt väsentligt genom avkastningen av fondmedel som Kungl. Maj:t ställt till förfogande ur handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel. Under de senaste åren har institutens aktivitet varit något mindre än tidigare på grund av att de ekonomiska resurserna blivit otillräckliga.

Mot bakgrund av institutets ekonomiska svårigheter har universitetskanslersämbetet låtit utreda deras framtida organisation m. m. Utredningen har resulterat i förslag från ämbetet — i dess anslagsframställning för budgetåret 1969/70 — om att resp. institut skall föras över till universitetet på orten och där förläggas till den romanska institutionen. I fråga om göteborgsinstitutet har jag — som redan framgått — i årets statsverksproposition (bil. 10 s. 286) förordnat att detta den 1 juli 1969 skall inordnas i universitetet som en del av institutionen för romanska språk.

Stockholmsinstitutet har bl. a. genom sitt litteraturbestånd fått mer historisk och samhällsvetenskaplig inriktning än göteborgsinstitutet med dess språkvetenskapligt och skönlitterärt präglade bibliotek. Med hänsyn härtill har från skilda håll hävdats att institutet i Stockholm bör ges självständig ställning i förhållande till universitetets romanska institution. Det har framhållits bl. a. att en anknytning till romanska institutionen skulle leda till att de ekonomiska, sociala, politiska och historiska aspekterna — vilka har den största betydelsen för bredare informationsverksamhet — blir eftersatta.

Enligt min mening bör verksamheten vid stockholmsinstitutet inriktas på främst utbildning, information, dokumentation och forskning om kultur- och samhällsutvecklingen i de latinamerikanska länderna. Institutet bör vidare — liksom hittills — medverka till ekonomiska och allmänskulturella kontakter med Latinamerika

samt stimulera studiet av de iberio-amerikanska ländernas språk. Den service institutet kan ge bör komma såväl den högre utbildningen och forskningen som folkbildningsarbetet och näringslivet till godo. Det informativa arbetet — bl. a. biblioteks-, publicerings-, föreläsnings- och kursverksamhet — bör bedrivas i nära kontakt med folkbildningsorganisationerna. När behov uppkommer av utbildning för personal, som skall delta i exempelvis biståndsverksamhet i berörda länder, bör institutets resurser kunna tas i anspråk. Serviceverksamhet som kräver speciella arbetsinsatser bör emellertid — som även utredningen framhållit — finansieras genom avgifter.

Av vad jag anført om stockholmsinstitutets uppgifter och om göteborgsinstitutets inordnande i universitetet följer att resurserna för den iberio-amerikanska informations- och dokumentationsverksamheten enligt min mening bör koncentreras till institutet i Stockholm. Detta bör sålunda ges karaktär av riksinstitution. Med utgångspunkt häri finner jag att institutet bör ges självständig ställning i förhållande till såväl handelshögskolan som universitetet och övriga högre läroanstalter i Stockholm. Jag förordar i konsekvens härmed att iberio-amerikanska institutet i Stockholm den 1 juli 1969 omorganiseras till ett fristående statligt institut. Universitetet bör emellertid svara för förvaltningen av de medel som ställs till institutets förfogande.

Institutet bör — under universitetskanslersämbetet som central förvaltningsmyndighet — ledas av en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Till ledamöter i styrelsen avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utse företrädare för bl. a. universitetet, Handelshögskolan i Stockholm, biståndsverksamheten, näringslivet, folkbildningsorganisationerna och de studerande.

Den direkta ledningen av verksamheten bör enligt min mening vila på en föreståndare, som tillika bör vara ledamot av institutets styrelse. Jag beräknar därför medel för en tjänst som föreståndare i Be 5. Tjänsten bör tillsättas av Kungl. Maj:t efter anmälan av universitetskanslern. Innehavaren av tjänsten bör ha avlagt godkänt disputationssprov i ämne av betydelse för institutets arbete eller ha motsvarande kompetens.

Biblioteksverksamheten vid institutet bör — som utredningen och universitetskanslersämbetet föreslagit — ombesörjas av kungl. biblioteket. För detta ändamål bör personalen vid kungl. biblioteket förstärkas. Jag beräknar därför medel för en tjänst som förste biblioteksassistent i A 20 och en biträdestjänst i A 11.

I övrigt räknar jag medel för arvoden åt ledamöterna i institutets styrelse, för ersättningar åt gästföreläsare och experter samt biträdes hjälp, för sjukvård, reseersättningar, expenser, publikationstryck samt bokinköp m. m. Det sammanlagda medelsbehovet vid institutet beräknar jag för nästa budgetår till 221 000 kr.

I riksstaten för nästa budgetår bör under åttonde huvudtiteln föras upp ett förslagsanslag benämnt Ibero-amerikanska institutet i Stockholm. Under detta anslag

bör tas upp medel för den nyss angivna bibliotekspersonal vid kungl. biblioteket, som avses för institutets verksamhet.

Den iberio-amerikanska fond, som bildats av medel som genom Kungl. Maj:ts beslut åren 1950 och 1956 ställts till förfogande ur handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel för finansiering av stockholmsinstitutets verksamhet, förvaltas av Handelshögskoleföreningen. Fondens tillgångar uppgick enligt balansräkning den 30 juni 1968 till 621 050 kr. Tillgångarna är till övervägande delen placerade i aktier och förlagsbevis. Kursvärdet för dessa värdehandlingar kan beräknas uppgå till f. n. ca 1,5 milj. kr. Vid överläggningar mellan företrädare för staten å ena sidan och Handelshögskoleföreningen och direktionen för Handelshögskolan i Stockholm å andra sidan har överenskommit att — under förutsättning att statsmakterna beslutar att iberio-amerikanska institutet i Stockholm den 1 juli 1969 skall omorganiseras till ett fristående statligt institut — dels det nuvarande institutets litteraturbestånd, dels för detta instituts verksamhet avsedda fondmedel enligt dagsvärdet den 1 juli 1969 jämte andra tillgångar skall föras över till det nya institutet. Jag utgår från att nämnda medel skall tas i anspråk för institutets verksamhet under de närmaste budgetåren. Driftkostnaderna bör därefter täckas av medel som anvisas över riksstaten.

Institutets driftkostnader kan — som redan framgått — för nästa budgetår beräknas till sammanlagt 221 000 kr. Av detta belopp bör 220 000 kr. täckas genom att erforderlig del av ifrågakvarande fondmedel tas i anspråk. Under det nyss föreslagna riksstatanslaget till iberio-amerikanska institutet i Stockholm bör sålunda 220 000 kr. tas upp som uppbördsmedel. Även inkomster av uppdragsverksamhet bör redovisas som uppbördsmedel. Anslaget bör i riksstaten föras upp med 1 000 kr.

I skilda sammanhang — bl. a. inom nordiska kulturkommissionen — har frågan om nordisk samverkan på det iberio-amerikanska området diskuterats. Ett sådant samarbete skulle enligt min mening vara värdefullt. De förstärkta resurser som jag här förordat för verksamheten vid iberio-amerikanska institutet i Stockholm synes mig kunna utnyttjas i ett nordiskt samarbete på området.

4. Hemställan

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna att iberio-amerikanska institutet i Stockholm i enlighet med det anförda den 1 juli 1969 omorganiseras till ett fristående statligt institut,

b) till *Ibero-amerikanska institutet i Stockholm* för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

INNEHÅLL

	Sid.
1. Inledning	3
2. Bakgrund	3
3. Förslag	6
3.1 Utredningen	6
3.2 Remissyttrandena	7
3.3 Universitetskanslersämbetet	8
3.4 Särskilda skrivelser	9
3.5 Föredraganden	10
4. Hemställan	12